

**UCHWAŁA NR XIX/85/16
RADY GMINY MARKOWA
z dnia 22 lutego 2016 r.**

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Markowa na lata 2016-2021**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2015r. poz. 1515 z późn.zm.) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej t.j. (Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn.zm.)

uchwała się, co następuje:

§1

Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markowa na lata 2016-2021 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Markowa.

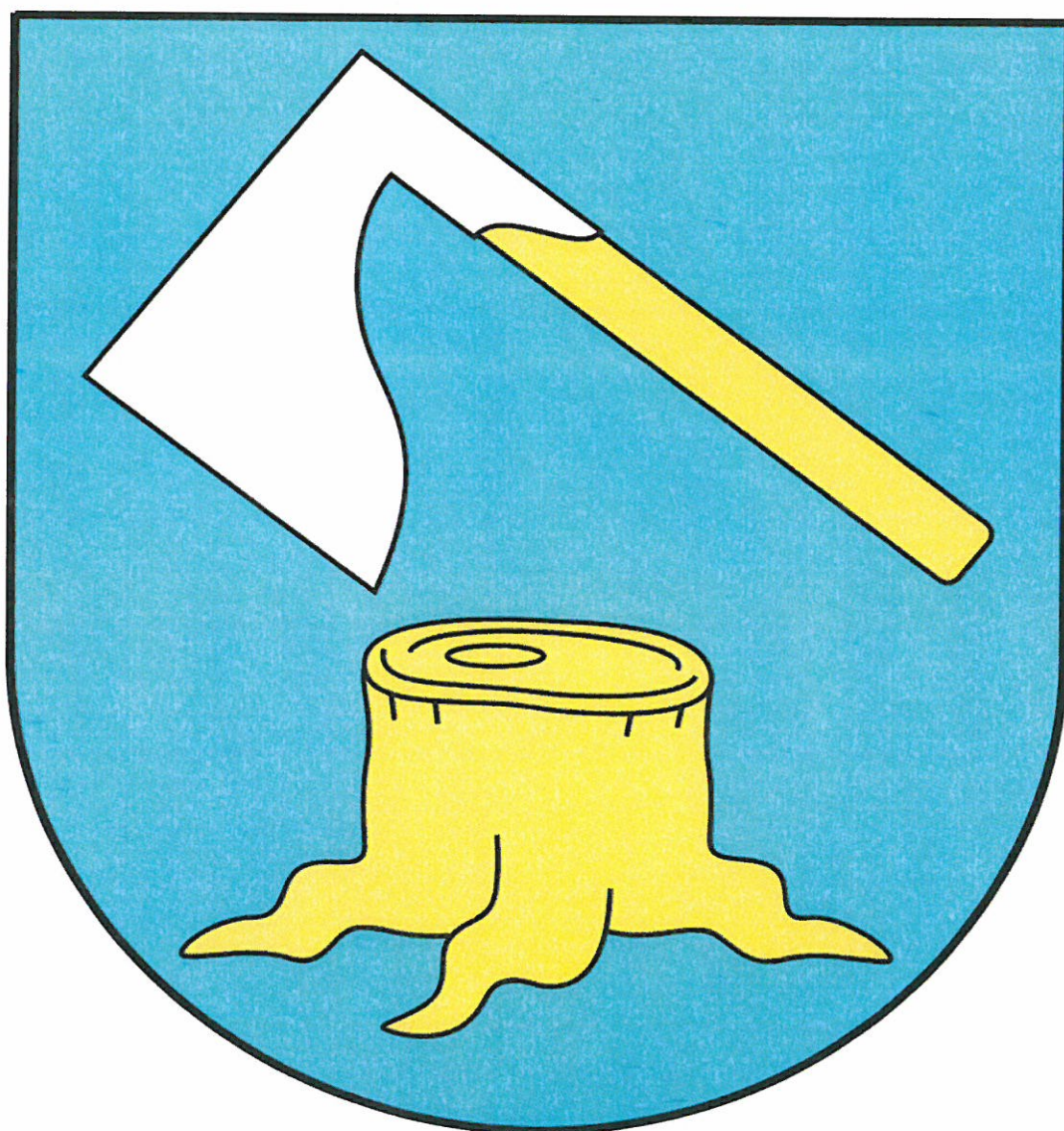
§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 15 marca 2016 r.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY MARKOWA

Krystyna Hundz-Bembenik

**Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych
Gminy Markowa
2016 - 2021**

Spis treści

Uzasadnienie i cel sporządzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	3
Sytuacja demograficzna i społeczna gminy Markowa	7
Metodologia opracowywania strategii	10
Analiza materiałów zastanych	10
Trzyetapowe badanie Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015	11
Diagnoza wyodrębnionych obszarów życia społecznego gminy Markowa ..	13
Rodzina	13
Uzależnienia.....	18
Bezrobocie i ubóstwo	26
Osoby niepełnosprawne i osoby starsze	29
Wizja rozwoju polityki społecznej w gminie Markowa	32
Działania w ramach pierwszego celu operacyjnego.....	33
Działania w ramach drugiego celu operacyjnego.....	35
Działania w ramach trzeciego celu operacyjnego	37
Działania w ramach czwartego celu operacyjnego	39
Realizacja, zarządzanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Markowa.....	40

Uzasadnienie i cel sporządzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markowa 2016- 2021 jest dokumentem strategicznym dla działań władz gminy mających na celu poprawianie jakości życia mieszkańców i eliminowanie problemów społecznych. Wedle polskiego prawa gmina ma obowiązek tworzenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Mówi o tym art. 17 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r poz. 182). Artykuł ten nakłada obowiązek stworzenia owej strategii, w której szczególnie uwzględnione powinny być: pomoc społeczna, wspieranie osób niepełnosprawnych i opieka nad rodzinami z grup szczególnego ryzyka. Wszystko to powinno uwzględniać konsultacje z instytucjami na poziomie gminnym. Jak pisze Ewa Kulesza w *Lokalnej Polityce Społecznej*:

Przygotowanie strategii oparte jest na ocenie zasobów pomocy społecznej, obejmujących w szczególności ocenę infrastruktury, kadry, organizacji pozarządowych i nakładów finansowych na zadania pomocy społecznej, bez względu na podmiot je finansujący i realizujący na każdym szczeblu podziału terytorialnego. Ocena dokonywana jest w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej w jednostce podziału terytorialnego, z uwzględnieniem osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, rodzajów ich problemów oraz ich rozkładu ilościowego.¹

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markowa 2016 -2021 opracowano głównie poprzez określenie i zdiagnozowanie problematycznych obszarów życia społecznego mieszkańców gminy. Dokument ten stanowi doskonałą podstawę planowania polityki społecznej na najbliższe lata. Polityka społeczna polega głównie na działaniu władz w ramach oświaty, ochrony zdrowia, wspieraniu zatrudnienia, pomocy społecznej i eliminowaniu zjawisk patologii społecznej. Jak mówi definicja Juliana Auleytnera polityka społeczna to:

Działalność państwa, samorządów i organizacji pozarządowych, której celem jest poprawa położenia materialnego, asekuracja przed ryzykami życiowymi i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i społecznie najsłabszych.²

Ta definicja oddaje oczywiście tylko ogólnikowo to na co składa się bardzo szerokie pojęcie polityki społecznej.

¹ Kulesza E., *Lokalna Polityka Społeczna*, Warszawa 2013, s. 46.

² Auleytner J., Głębicka K., *Polityka społeczna pomiędzy opiekuńczością a pomocniczością*, Warszawa 2000, s. 16.

W Polsce polityka społeczna kształtuje się na następujących szczeblach:

Dodatkowymi dokumentami krajowymi formującymi działania w konkretnych obszarach problemowych i w konkretnym okresie czasowym są:

- Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030
- Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

A także obowiązujące przepisy i ustawy:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 182 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 594 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. 2012, poz. 1356 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 124 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2013 r. poz. 135 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 674 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1456),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 1228 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U 2012 r. poz. 788 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tj. Dz. U 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440),

- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. 2013 r. poz. 966 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1442),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (tj. Dz. U. 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. 2010 roku Nr 33, poz. 178 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tj. Dz. U. 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz.U. 2014 poz. 1863)

Sytuacja demograficzna i społeczna gminy Markowa³

Gmina Markowa jest gminą wiejską znajdującą się w powiecie łańcuckim i należąca do województwa podkarpackiego. W skład gminy Markowa (6661 mieszkańców) wchodzi trzy sołectwa:

- Husów (1984 mieszkańców)
- Markowa (4202 mieszkańców)
- Tarnawka (475 mieszkańców)

Rozkład mieszkańców na sołectwa

Położenie gminy

Źródło: www.google.com

³ Większość zawartych w tym rozdziale informacji pochodzi ze strony: www.markowa.pl

Gmina Markowa położona jest w środkowej części województwa podkarpackiego w odległości 25 km od stolicy województwa w kierunku południowo-wschodnim. Administracyjnie należy do powiatu łańcuckiego. W skład gminy wchodzi trzy miejscowości tj. Markowa, Husów, Tarnawka. Od zachodu gmina Markowa graniczy z gminą Łańcut i Chmielnik, od północy także z gminą Łańcut od wschodu z gminą Gać i Kańczuga, od południa z gminą Hyżne.

Powierzchnia gminy zajmuje około 6,846 km², co stanowi 15,1, % powiatu łańcuckiego i 0,4 % woj. Podkarpackiego.⁴

Walory naturalne i kulturowe

Jeśli chodzi o zabytki to gmina Markowa może się pochwalić pozostałościami zespołu dworowo-pałacowego w Husowie oraz kościołami w Markowej, Husowie i Tarnawce. Ponadto w Markowej znajduje się skansen, gdzie wiernie odtworzone zostały dawne zagrody chłopskie z regionu. Znajdziemy tam wyposażenie, narzędzia oraz stroje ludowe dawnych mieszkańców okolicy. Wieś Markowa jest także swego rodzaju unikatem jeśli chodzi o architekturę przysłupową. Do dziś można natknąć się tam na przykłady takiego budownictwa.

Walory przyrodnicze gminy również są warte uwagi. Przede wszystkim duża część terenu gminy jest położona na obszarze Hyżnieńsko-Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten charakteryzuje przede wszystkim bogatą szatą roślinną o charakterze podgórskim, oraz ciekawą budową morfologiczną. Wszystko to składa się na wysoką atrakcyjność regionu, zarówno pod względem rekreacyjnym jak i historycznym.

Historia rodziny Ulmów

Na kartach historii gminy Markowa zapisało się tragiczne wydarzenie z czasów wojny – zabójstwo w domu Ulmów. O poranku 24 marca 1944 r. w Markowej miała miejsce tragedia. Z rąk niemieckiej żandarmerii zginęło siedemnaście osób. Zginęli Józef i Wiktoria Ulmowie wraz z szóstką nieletnich dzieci, a także ośmiu Żydów z rodzin Szallów i Goldmanów, w tym malutka córeczka tych ostatnich. Wydarzenie to miało ścisły związek z faktem ukrywania Żydów przez rodzinę Ulmów. Józef Ulma przyjął pod swój dach dwie Żydowskie rodziny z Łańcuta i Markowej. Jednak Włodzimierza Leś, posterunkowy granatowej policji w Łańcucie zgłosił ten fakt do niemieckiej żandarmerii w Łańcucie, która tuż przed świtem 24 marca

⁴ www.markowa.pl, 21.12.15

zjawiła się nieopodal gospodarstwa Ulmów. Od pierwszych strzałów zginęli podczas snu dwaj bracia Szallowie oraz Gołda Goldman. Następnie z zimną krwią zamordowano jednego z Szallow, następnie Laykę Goldman wraz z małym dzieckiem, kolejnego mężczyznę z rodziny Szallow, a na końcu najstarszego z nich. Przed dom wyprowadzono Józefa i Wiktorię Ulmów i tam ich rozstrzelano. Wiktoria Ulma w trakcie egzekucji była prawdopodobnie w trakcie porodu. Kiedy zrozpaczona szóstka dzieci Ulmów również wybiegła przed dom Niemcy zdecydowali, że ich także zastrzelą. Łącznie z rąk Niemców zginęło 17 osób. Świadcami tej przerażającej zbrodni byli furmani, którym Niemcy kazali obserwować wydarzenia „ku przestrodze dla Polaków ukrywających Żydów”. Po wszystkim niemieccy żandarmi zabrali się do rabowania majątku Ulmów, ówczesnemu sołtysowi polecili wraz z kilkoma osobami pogrzebać zwłoki i przynieść 3 litry wódki, by wraz z kompanami mogli urządzić sobie libację. Mieszkańcom dowódca Joseph Kokott nakazał zachowanie tajemnicy i odjechał wraz ze świtą z Markowej.⁵

Rodzina Ulmów w 1995 roku została pośmiertnie odznaczona medalem *Sprawiedliwy wśród Narodów Świata*. 24 marca 2004 w Markowej odsłonięto pomnik poświęcony rodzinie Ulmów, natomiast w roku 2012 podjęto decyzję o budowie Muzeum Polaków Ratujących Żydów imienia rodziny Ulmów, którego otwarcie planowane jest na marzec 2016r.⁶

⁵ <http://nowahistoria.interia.pl/polska-walczaca/news-kazn-rodziny-ulmow-polska-rodzina-zamordowana-zaradowanie-z.nId.1359730>

⁶ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Zbrodnia_w_Markowej_\(1944\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Zbrodnia_w_Markowej_(1944))

Metodologia opracowywania strategii

Na kształt pracy nad strategią składają się dwa procesy. W pierwszej kolejności zanalizowane zostały różnego rodzaju materiały otrzymane od władz gminy. Drugim działaniem było przeprowadzenie badania wśród mieszkańców gminy oraz zbadanie punktów sprzedaży produktów alkoholowych i tytoniowych. W wyniku przeprowadzenia badań powstał dokument *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015*. Dokument ten stanowi główne źródło informacji na temat stanu zagrożeń społecznych w gminie Markowa i głównie na jego podstawie sporządzana jest niniejsza strategia.

Analiza materiałów zastanych

Pierwszym krokiem do określenia stanu problemów i zagrożeń społecznych na terenie gminy było zanalizowanie różnego rodzaju materiałów dotyczących pomocy społecznej, przestępczości czy stanu bezrobocia. W ramach *Diagnozy Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015* porównane zostały dane z roku 2013 z danymi z roku 2014. Jeśli chodzi o dane policyjne, to zestawienia dotyczyły głównie przestępstw związanych z:

- przemocą w rodzinie
- groźbami karalnymi
- uchylania się od alimentów
- rozpijania małoletnich
- prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu lub narkotyków
- zakłócania porządku publicznego
- pobic
- kradzieży
- uszkodzenia mienia

Z kolei dane dotyczące pomocy społecznej dotyczyły:

- pomocy rodzinom

- pomocy osobom uzależnionym
- interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu
- wydawania Niebieskich Kart
- świadczeń pieniężnych, rzeczowych i porad dla osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, ubogich, długotrwale lub ciężko chorych oraz uzależnionych

Poza zestawieniami liczbowymi dotyczącymi przestępstw i świadczeń pomocowych, przedstawione zostały zasoby specjalistów oraz przeprowadzonych szkoleń i projektów. Dodatkowo, poza analizowanymi dokumentami w ramach Diagnozy, analizie poddane zostały Sprawozdania GOPS za rok 2013 i 2014.

Trzyetapowe badanie Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015

W ramach przedsięwzięcia tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nie sposób pominąć badanie lokalnej społeczności. Badanie ankietowe podzielone zostało na trzy części, które dotyczyły innych sfer zagrożeń. Były to:

- Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców
- Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży
- Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Pierwsza część badania, dotycząca dorosłych mieszkańców gminy zwracała uwagę na kwestie wielu problemów społecznych tj. :

- bezrobocie,
- wykluczenie społeczne,
- spożywanie alkoholu,
- uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie,
- rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku,
- przemoc w rodzinie,
- hazard.

Dorośli mieszkańcy zostali zbadani za pomocą kwestionariusza ankiety. W badaniu wzięło udział 114 osób (55% ankietowanych stanowiły kobiety). Wykształcenie większości badanych kobiet to średnie (65,1%), wyższe (12,7%) , zawodowe- (12,7%) i podstawowe (3,3%). Wśród badanych mężczyzn przeważa wykształcenie wyższe (45,1%), 17,6% badanych – mężczyzn miało wykształcenie zawodowe, 27,5% średnie, 5,9% mężczyzn podstawowe, a 3,9% respondentów deklarowało brak jakiegokolwiek formalnego wykształcenia. Średnia wieku wszystkich ankietowanych wynosiła 40 lat.

Drugą częścią badania było badanie dzieci i młodzieży zamieszkującej teren gminy Markowa. Wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych została przeprowadzona ankieta audytoryjna w trakcie zajęć szkolnych. Ankieta składała się z 60 pytań zamkniętych. Uczniowie szkół podstawowych wypełniali krótsze ankiety (50 pytań zamkniętych). Przebadanych zostało 57 uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych (27

dziewczynek i 30 chłopców) oraz 136 uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (61 dziewczyn i 75 chłopców). W badaniu wzięli udział uczniowie następujących szkół:

- Zespół Szkół w Markowej ;
 - Szkoły Podstawowej nr 1 im. Sług Bożych Rodziny Ulmów w Markowej,
 - Gimnazjum im. Sług Bożych Rodziny Ulmów w Markowej.
- Zespół Szkół im. Jana Raka w Husowie ; Gimnazjum i Szkole Podstawowej.

Pytania w ankiecie traktowały przede wszystkim o poniższych rodzajach zagrożeń społecznych występujących w środowisku dzieci i młodzieży:

- spożywanie alkoholu,
- palenie tytoniu,
- używanie narkotyków oraz dopalaczy,
- przemoc rówieśnicza oraz domowa,
- używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą
- hazard
- zachowania seksualne.

Ostatnia część badania społeczności skupiła się na badaniu punktów sprzedaży alkoholu funkcjonujących na terenie gminy. Polegało to na przeprowadzeniu badania ankietowego wśród sprzedawców. Zanalizowane zostały postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

W badaniu wzięło udział 21 respondentów. Pięciu ankietowanych miało wykształcenie wyższe, trzech badanych – zawodowe, a jedna osoba podstawowe. Średnia wieku badanych osób wyniosła 37 lat. Sześciu ankietowanych było właścicielami badanych punktów sprzedaży alkoholu. W 21 badanych punktach sprzedawane były napoje alkoholowe. Ponadto, spośród wszystkich punktów, w 16 z nich można było również nabyć wyroby tytoniowe.

Diagnoza wyodrębnionych obszarów życia społecznego mieszkańców Gminy Markowa

RODZINA

Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna, jest wyjątkowo istotnym elementem przy organizowaniu polityki społecznej. To w rodzinie kształtuje się następne pokolenie i dlatego należy podejmować wszelkie działania by ją wspomagać i chronić. Problemy w rodzinie powiązane są bardzo często z sytuacją materialną, różnego rodzaju uzależnieniami, chorobami czy przestępczością. Zadaniem władz jest kontrola sytuacji rodzin w gminie, dostarczenie pomocy rodzinom z problemami różnego rodzaju, a w razie konieczności także interweniowanie.

Przemoc w rodzinie

Jedną z najczęściej obserwowanych patologii w rodzinie jest przemoc. Według danych policyjnych z roku 2013 i 2014, w 2014 liczba sprawców i ofiar wzrosła czterokrotnie, a liczba sprawców pod wpływem alkoholu dwukrotnie. Ze wcześniejszych dokumentów dostarczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wynika, że często są to sytuacje powtarzalne, występujące w różnych odstępach czasu w tych samych domach. Ukazuje to w pewnym stopniu bezowocność pracy z rodzinami, lub po prostu braki w programie pomocowym w tym obszarze. Jednocześnie w dokumentach jasno podkreślone jest, że skala problemu może być większa i trudna do określenia. Jako przyczyna podana jest niska skłonność do przyznawania się do problemów, a także do reagowania w przypadku zaobserwowania takich sytuacji u osób z otoczenia. Władze gminy dostrzegają także niewystarczający poziom działań wobec problemu przemocy w rodzinie ze strony Państwa.

Ponadto w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Markowa na lata 2011-2015* zawarte są informacje o fakcie, że przyczynami przemocy w rodzinie większości przypadków jest uzależnienie od alkoholu, a w mniejszości są to zaburzenia psychiczne. Jako zasoby w zakresie przeciwdziałania i profilaktyki przemocy w rodzinie gmina przedstawia następujące służby i placówki:

- Policja
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Markowej
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Markowej
- Placówki Oświatowe
- Ośrodki Zdrowia

Dodatkowo współpraca odbywa się z instytucjami spoza gminy, są to między innymi:

- Sąd Rejonowy, Prokuratura
- Służba kuratorska
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Poza tym istnieje na terenie gminy także Zespół Interdyscyplinarny, w którego skład wchodzi 11 osób: kurator sądowy, pielęgniarki środowiskowe, nauczyciele, pracownicy socjalni, pedagog, policjant, członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zespół koordynuje wszelkie działania instytucji i organów zaangażowanych w pomoc osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałaniu przemocy na terenie gminy Markowa.

W badaniu *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015*, w części dla dorosłych mieszkańców figurowało pytanie o przemoc fizyczną i psychiczną doświadczaną od najbliższych. W pytaniu o przemoc fizyczną, 30 procent badanych deklaroowało, że zna osoby doświadczające takiego rodzaju zachowania. Z kolei w przypadku przemocy psychicznej 34 procent badanych odpowiedziało twierdząco na pytanie czy zna osoby jej doświadczające. W ankiecie było też pytanie o wiedzę na temat instytucji, do których można zgłosić takie problemy. 70 procent ankietowanych deklaroowało, że wie gdzie ewentualnie szukać pomocy w takich sytuacjach. W kwestii usprawiedliwiania przemocy, na pytanie brzmiące *Czy istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy* respondenci w większości (83%) odpowiedzieli przecząco. Ankieta poruszyła także szczegółowe zagadnienie przemocy wobec dzieci. Na pytanie dotyczące kar cielesnych zdecydowana większość respondentów (88,4%) odpowiedziała, że nie jest to dobra metoda wychowawcza. Jednak w obliczu obecnej sytuacji prawnej, kiedy stosowanie kar fizycznych jest karalne, nawet tak niski procent (11,6%) osób akceptujących taką formę wychowawczą jest niezadawalający.

Relacje dzieci z rodzicami

W części badania dla dzieci i młodzieży zawarte były pytania o relacje z rodzicami, które ankietowani uczniowie określili głównie jako bardzo dobre (70,2% podstawówka, 52,3% gimnazjum) lub raczej dobre (21% podstawówka, 32,4% gimnazjum). Jako raczej złe swoje relacje z rodzicami określiło jedynie 1,8% uczniów szkoły podstawowej i 1,5% uczniów gimnazjum. Dość wyraźna jest różnica w kontaktach z rodzicami między uczniami podstawówki i gimnazjum, przy czym uczniowie gimnazjum określają relacje z rodzicami jako gorsze. Wynika to prawdopodobnie z wieku dojrzewania w jakim się znajdują i okresu tzw. buntu, kiedy to relacje z rodzicami są trudniejsze niż w innych okresach życia młodego człowieka.

Inne pytanie dotyczyło sytuacji w której uczeń doświadczył przemocy. Zdecydowana większość ankietowanych (73,5% gimnazjalistów i 75,4% uczniów szkoły podstawowej) zadeklarowała, że w takiej sytuacji powiadomiłoby rodziców. Wskazuje to na fakt, że dzieci ufają rodzicom i mogą liczyć na ich pomoc.

W pytaniu dotyczącym kar, które nakładają rodzice, uczniowie najczęściej deklarowali, że rodzice nie stosują wobec nich żadnych kar (w szkołach podstawowych 61,4%, w gimnazjach 41,9%). Jest to w pewnej mierze niepokojący sygnał, że być może rodzice w gminie Markowa są zbyt pobłażliwi i pozwalają na zbyt wiele swoim dzieciom. Reszta uczniów deklarowała, że rodzice stosują zakazy, ale także szantaż, wyzwiska, groźby, poniżanie i akty przemocy. W przypadku tych drugich procenty odpowiedzi wahały się od 9,6% do 0,7%. Mimo niskiego odsetka takie deklaracje należy traktować poważnie, potrzebna jest dodatkowa edukacja zarówno dla uczniów jak i rodziców.

Innym problemem rodzin, który został wyszczególniony we wcześniejszej *Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Markowa na lata 2009-2015* jest rosnący wskaźnik rodzin niepełnych, które korzystają z pomocy społecznej. Zdaniem autorów, świadczy to o nietrwałości współczesnej rodziny i o słabej więzi pomiędzy jej członkami. Ponadto taki stan rzeczy generuje problemy związane z psychiką dziecka, które wychowywane jest często wśród sprzecznych oddziaływań skonfliktowanych rodziców.

Piecza zastępcza

Poza opieką rodzin na terenie gminy, władze mają także obowiązek wspierać finansowo dzieci z gminy, które zostały umieszczone w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka. W przypadku gminy Markowa takich dzieci jest czworo i w roku 2014, według *Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w Gminie Markowa za 2014 r.* gmina dofinansowała ich utrzymanie na kwotę 43 596,44 zł, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

RODZINA			
ANALIZA SWOT			
Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Chęć do pomocy rodzinom i zainteresowanie ze strony władz	Brak dostępu do terapii rodzinnej i małżeńskiej	Spadek liczby ofiar przemocy domowej	Stale rosnąca liczba ofiar przemocy domowej
Odpowiednie kwalifikacje zawodowe osób zatrudnionych w instytucjach działających na rzecz rodzin	Rosnąca liczba ofiar przemocy w rodzinie	Zapewnienie szybkiej pomocy ofiarom przemocy	Rozpad więzi rodzinnych
Atmosfera zaufania i bezpieczeństwa w rodzinach	Brak skutecznych pomysłów na rozwiązanie	Opracowanie kompleksowego i skutecznego systemu	Narażenie ofiar przemocy na dalsze

	konfliktów rodzinnych i terapii dla sprawców	pomocy rodzinom z problemami	przebywanie ze sprawcą
Sprawna współpraca i komunikacja na różnych szczeblach wśród pracowników instytucji działających na rzecz rodziny	Brak placówek wsparcia dziennego	Pomoc ze strony rodzin wspierających	Brak zainteresowania i pobłażliwość rodziców w stosunku do dzieci
Inicjatywy związane z organizowaniem wypoczynku dla dzieci z rodzin objętych pomocą społeczną	Brak środków na finansowanie asystentów rodzin wspierających	Pomoc asystentów rodzin	Kary cielesne stosowane w wychowywaniu dzieci
Świadomość istniejących problemów w rodzinach na terenie gminy	Brak dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego dla rodzin	Szkolenia, warsztaty i inicjatywy dla ogółu rodzin na terenie gminy	Ukrywanie problemów przez rodziny w potrzebie
Świadomość niewystarczalności istniejącego systemu opieki i pomocy rodzinie na terenie gminy	Brak inicjatyw edukacyjnych dotyczących przemocy dla rodzin	Zatrudnienie większej liczby asystentów rodziny	Brak inicjatywy pomocowej osób spoza rodziny wiedzących o istniejących problemach

UZALEŻNIENIA

Uzależnienia są poważnym problemem społecznym. Są nie tylko dotkliwe dla osoby uzależnionej i jej rodziny, ale także dla całej społeczności. Osoby uzależnione często powodują wypadki na drogach, wszczynają bójki i awantury oraz popełniają innego rodzaju przestępstwa. Ponadto uzależnienia generują także inne problemy społeczne takie jak bezrobocie, przemoc domowa czy ubóstwo. Należy dokładać wszelkich starań by przeciwdziałać uzależnieniom jak najwcześniej i pomagać osobom już tkwiącym w nałogu.

Gmina Markowa realizuje rokrocznie Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz posiada Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W skład Komisji wchodzi 15 członków i są to: nauczyciele, policjant, pracownicy Urzędu Gminy, pielęgniarki środowiskowe, sołtysi, pracownicy socjalni i radni gminy. W ramach programu i działania Komisji zorganizowano między innymi:

- Warsztaty nt. cyberprzemocy i uzależnienia od gier komputerowych dla uczniów
- Prelekcja nt. cyberprzemocy i uzależnienia od gier komputerowych dla rodziców
- Bezalkoholowy piknik rodzinny z okazji Dnia Dziecka w Markowej oraz Husowie
- Piknik bezalkoholowy w Tarnawce
- Dofinansowanie różnego rodzaju wyjazdów i zajęć dla młodzieży na terenie gminy
- Warsztaty dla nauczycieli i wychowawców klas
- Dotacje dla Centrum Kultury Gmina Markowa
- Dofinansowanie działalności Klubów Sportowych.

Mieszkańcy gminy w badaniu *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015* odpowiedzieli, że alkoholizm jest jednym z największych problemów społecznych. Z kolei w pytaniu o osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym wymienili właśnie osoby uzależnione. Jeśli natomiast chodzi o obserwacje mieszkańców, to 46,5% badanych mieszkańców zauważa wzrost spożywania napojów alkoholowych. Dodatkowo, 55% badanych uważa alkohol za towar szczególny i postuluje za kontrolowaniem jego sprzedaży. Jeśli jednak chodzi o wiedzę na temat działań gminy mających na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom, to tylko jedna czwarta posiada wiedzę na ten temat. Należy rozważyć akcję

informacyjną na terenie gminy, która uświadomiłaby mieszkańców co do prowadzonych działań naprawczych i profilaktycznych.

Ciekawie przedstawione zostały w Diagnozie dane dotyczące deklarowanego spożycia wśród dorosłych mieszkańców w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania. Jak widać, najczęściej spożywane było wśród badanych piwo, najrzadziej wino.

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
PIWO			
Nigdy	36,1%	39,0%	32,7%
1-2 razy	10,2%	15,3%	4,1%
3-5 razy	19,4%	22,0%	16,3%
6-9 razy	13,9%	10,2%	18,4%
10-19 razy	5,6%	6,8%	4,1%
20-39 razy	4,6%	0,0%	10,2%
40 i więcej razy	10,2%	6,8%	14,3%
WINO			
Nigdy	30,6%	30,5%	30,6%
1-2 razy	24,1%	22,0%	26,5%
3-5 razy	15,7%	16,9%	14,3%
6-9 razy	11,1%	8,5%	14,3%
10-19 razy	13,0%	18,6%	6,1%
20-39 razy	4,6%	3,4%	6,1%
40 i więcej razy	0,9%	0,0%	2,0%

NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
Nigdy	41,7%	40,7%	42,9%
1-2 razy	15,7%	16,9%	14,3%
3-5 razy	21,3%	23,7%	18,4%
6-9 razy	10,2%	11,9%	8,2%
10-19 razy	2,8%	3,4%	2,0%
20-39 razy	4,6%	0,0%	10,2%
40 i więcej razy	1,9%	0,0%	4,1%

Źródło: *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015*

Jeśli chodzi o inne uzależnienia, to w przypadku narkotyków problem nie zdaje się być znaczący. Jedynie 6,1% dorosłych mieszkańców przyznaje się do przynajmniej jednorazowego zażycia narkotyków. Nowym i coraz bardziej widocznym problemem staje się hazard. 57% badanych mieszkańców zdarzyło się wysłać płatne sms-y biorące udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych. Przynajmniej raz w życiu na automatach grało 12% badanych, natomiast 9% badanych obstawiało przynajmniej raz w życiu zakłady bukmacherskie. Dodatkowo 3% badanych przyznało, że grało kiedykolwiek w grę na pieniądze w Internecie.

W części badania *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015* przeznaczonej dla uczniów gimnazjów i szkół podstawowych również pojawiły się pytania dotyczące uzależnień. Z udzielanych odpowiedzi wynika, że wraz z wiekiem wzrasta liczba uczniów sięgających po używki takie jak alkohol i papierosy. Do przynajmniej jednorazowego spożycia alkoholu przyznało się 19,1% badanych gimnazjalistów oraz 7% uczniów szkoły podstawowej. Ponadto, 3,8% gimnazjalistów spośród ogółu badanych uczniów upiło się tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem. Jeśli chodzi o palenie tytoniu, to przyznaje się do tego 17% gimnazjalistów i 4% uczniów szkoły podstawowej. Jest to, podobnie jak w przypadku alkoholu, wynik niższy niż w przypadku badań ogólnopolskich. Sytuacja nie wygląda też inaczej w przypadku narkotyków i dopalaczy, gdzie wskaźniki oscylują wokół 2-3% wśród ogółu badanych uczniów, gdy w badaniach ogólnopolskich ten wskaźnik dla narkotyków wynosi 15%, a dla dopalaczy około 10%.

Podobne do danych dotyczących deklarowanego spożycia znajdziemy w części Diagnozy dotyczącej uczniów. Ich również zapytano o picie alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania. Ukazuje ona procent uczniów szkoły gimnazjalnej, którzy deklarowali, że piją alkohol. Jak widać tu również najczęściej pitym alkoholem jest piwo. Natomiast najrzadziej gimnazjaliści sięgają po wino. Można z tego porównania wywnioskować, że dzieci naśladowują gusta swoich rodziców, lub też nawet sięgają do ich zapasów alkoholowych. Należy przypominać opiekunom by zwracali dużą uwagę na taką możliwość.

Gimnazjum	
PIWO	
Nigdy	20,0%
1-2 razy	20,0%
3-5 razy	30,0%
6-9 razy	0,0%
10-19 razy	15,0%
20-39 razy	5,0%
40 i więcej razy	10,0%
WINO	
Nigdy	40,0%
1-2 razy	45,0%
3-5 razy	0,0%
6-9 razy	5,0%
10-19 razy	5,0%
20-39 razy	5,0%

40 i więcej razy	0,0%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE	
Nigdy	40,0%
1-2 razy	30,0%
3-5 razy	15,0%
6-9 razy	10,0%
10-19 razy	0,0%
20-39 razy	0,0%
40 i więcej razy	5,0%

Źródło: Diagnoza Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015

Dodatkowymi kwestiami dotyczącymi uzależnień w środowisku uczniowskim były przyczyny sięgania po używki oraz ich dostępność. Przyczynami sięgania po alkohol jest zdaniem uczniów gminy Markowa głównie presja rówieśnicza, chęć zaimponowania i strach przed odrzuceniem przez grupę. Jeśli natomiast chodzi o dostępność alkoholu, to uczniowie szkoły podstawowej określali dostęp do niego jako trudny, z kolei uczniowie gimnazjum zbliżali się w swoich odpowiedziach do określenia go jako łatwy. Podobnie w przypadku pytania o dostępność wyrobów tytoniowych. W przypadku narkotyków i dopalaczy obie grupy badanych określały w większości dostęp jako trudny lub raczej trudny. Co ciekawe, we wszystkich przypadkach dość popularna była odpowiedź sugerująca, że odpowiednie znajomości ułatwiają zdobycie używek. Okolicznościami w jakich uczniowie mieli okazje zetknąć się z różnymi używkami przede wszystkim były okres wakacji i okres czasu wolnego od zajęć szkolnych. Warto by opiekunowie w tym czasie zwracali szczególną uwagę na to co robią ich pociechy.

Innymi poruszonymi w ankiecie dla uczniów uzależnieniami były uzależnienia od komputera, lub hazardu. W przypadku młodych mieszkańców gminy Markowa odpowiedzi na pytanie o czas spędzany na korzystaniu z komputera nie są bardzo niepokojące. 35,1% uczniów szkół podstawowych oraz 53,6% uczniów szkół gimnazjalnych spędza przed komputerem od

jednej do trzech godzin dziennie. 54,4% uczniów szkoły podstawowej oraz 33,1% gimnazjalistów spędza codziennie przed komputerem mniej niż godzinę, zaś 2,2% uczniów szkół gimnazjalnych spędza przed komputerem ponad 5 godzin dziennie. Jeśli natomiast chodzi o hazard, to młodzi mieszkańcy najczęściej grają na automatach i biorą udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję i operatorów telefonicznych. Procenty są zdecydowanie wyższe w przypadku uczniów gimnazjów, ważne więc jest aby szczególną uwagę poświęcić tej grupie młodzieży.

Poza badaniami wśród dorosłych mieszkańców i uczniów gminy, w kontekście uzależnień przebadane zostały także punkty sprzedaży alkoholu, a dokładniej sprzedawcy, którzy niejednokrotnie byli również właścicielami punktów. Jeśli chodzi o świadomość co do szkodliwości poszczególnych napojów alkoholowych, to zdecydowana większość (18 z 21 respondentów) wiedziała, że alkohol zawarty w piwie i w wódce jest tak samo szkodliwy. Ankietowani w większości nie widzieli zagrożenia w osobach spożywających alkohol. Zdecydowana większość uważa za niestosowne sprzedaż alkoholu osobie nietrzeźwej, jednak jednej trzeciej badanych zdarza się to zrobić. Z kolei w przypadku sprzedaży alkoholu lub papierosów osobie nieletniej, to około jednej trzeciej badanych są znane takie przypadki. Jest to niepokojąca informacja ze względu na fakt, że sprzedaż używek osobom nieletnim jest karalna. Na pytanie o częstość podejmowania prób zakupu przez osoby nieletnie respondenci odpowiedzieli, że takie sytuacje mają miejsce. Jednak jeśli chodzi o przygotowanie osób sprzedających do odmawiania sprzedaży, to można je ocenić jako bardzo dobre.

UZALEŻNIENIA

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Stosunkowo niski procent osób mających do czynienia z narkotykami i dopalaczami	Brak wiedzy na temat inicjatyw gminnych przeciwdziałających uzależnieniom	Wylimitowanie problemu uzależnień	Powiększenie się zjawiska alkoholizmu na terenie gminy
Świadomość istnienia narastającego problemu alkoholizmu w gminie	Brak grup samopomocowych	Skuteczna profilaktyka w okresie nauki szkolnej	Większa liczba zachowań agresywnych ze strony osób uzależnionych
Wysoka świadomość uczniów co do szkodliwości substancji psychoaktywnych	Brak dodatkowego wsparcia terapeutycznego dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	Skuteczna pomoc dla osób i rodzin z problemem alkoholowym	Powielanie wzorców rodziców u dzieci z rodzin z problemem alkoholowym
Gotowość sprzedawców do odmawiania osobom	Przyzwolenie społeczne dla picia alkoholu	Utrzymanie niskiego procentu osób uzależnionych od	Bezradność mieszkańców w walce z uzależnieniami

nietrzeźwym i nieletnim		narkotyków lub dopalaczy	
Znikomy problem uzależnienia od hazardu lub komputera	Obserwowane zachowania agresywne wśród młodzieży będącej pod wpływem alkoholu	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy	Coraz niższy wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej
Istnienie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Mała liczba alternatywnych sposobów spędzania czasu	Umożliwienie rozwijania zainteresowań wśród mieszkańców	Brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
Realizacja programów pomocowych dla osób uzależnionych	Zbyt duża dostępność alkoholu	Zmniejszenie ilości punktów sprzedażowych alkoholu	Użytki jako najpopularniejszy sposób spędzania wolnego czasu
Organizowanie spektakli profilaktycznych, festynów, imprez sportowych i konkursów	Brak wzorca dla dzieci i młodzieży	Przedstawianie dzieciom i młodzieży wzorców do naśladowania	Niestosowanie się do zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów osobom nieletnim

BEZROBOCIE I UBÓSTWO

Bezrobocie jest bezpośrednio połączone ze zjawiskiem ubóstwa, często jest także jego bezpośrednią przyczyną. Czym jest ubóstwo? W podręczniku akademickim *Polityka społeczna* jest napisane:

W nauce o polityce społecznej najczęściej przyjmuje się definicje wiążące zjawisko ubóstwa z niezaspokojeniem potrzeb ludzkich, nie ograniczając ich jedynie do wymiaru ekonomicznego. W takim ujęciu ubóstwa nie zawęża się wyłącznie do braku lub ograniczonych dochodów potrzebnych do zaspokojenia potrzeb, lecz rozumie się przez to pojęcie również „[...] zespół innych deprivacji z niedostatkiem tym silnie spokrewnionych”.⁷

Czyli ubóstwem można nazwać stan materialny, w którym uniemożliwione jest zaspakajanie podstawowych potrzeb człowieka, czyli na przykład jedzenia czy miejsca do zamieszkania. Zadaniem polityki społecznej powinno być w pierwszej kolejności przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu oraz wspomaganie osób i rodzin w trudnej sytuacji finansowej.

Z ogólnopolskich statystyk wynika, że Województwo Podkarpackie, w którym znajduje się gmina Markowa jest jednym z województw o najwyższej stopie bezrobocia. W 2014 z powodu bezrobocia pomoc społeczna została przyznana 119 rodzinom. W 2014 roku pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej realizowało projekt *Czas na aktywność w Gminie Markowa*. Grupą docelową w projekcie stanowiło 16 osób zamieszkujących na terenie gminy, będących w wieku aktywności zawodowej zarejestrowanych w Urzędzie Pracy i korzystających z pomocy gminnego ośrodka. W ramach projektu osiem osób uzyskało kwalifikacje zawodowe w zawodzie kucharz-kelner, a drugie osiem osób w zakresie obsługi kas fiskalnych. Wszystkie osoby otrzymały również zasiłki celowe, a także przeszły trening kompetencji i umiejętności społecznych. Podobne projekty były przeprowadzane także w latach poprzednich.

⁷ Firlit-Fesnak G., Szyłko-Skoczny M., *Polityka Społeczna*, Warszawa 2007.

W badaniu *Diagnoza Zagrożeń Społecznych Gmina Markowa 2015* również poruszona została kwestia bezrobocia. Na pytanie o doświadczenie bezrobocia w swoim życiu 43% badanych odpowiedziało twierdząco. Z kolei w pytaniu o to czy obecnie w gospodarstwie domowym znajduje się osoba bezrobotna, 69,1% odpowiedziało, że taka sytuacja nie ma miejsca. Prawie 70% badanych ocenia szanse na znalezienie pracy w gminie jako niewielkie. Jeśli chodzi o stan finansowy gospodarstw domowych, to najwyższy procent (29,8%) uzyskała odpowiedź respondentów, że żyją oszczędnie (kupują najtańsze produkty) i dzięki temu wystarcza na wszystko. Ukazuje to fakt, że jest wiele niezamożnych rodzin na terenie gminy, które w przypadku negatywnych wydarzeń życiowych mogą potrzebować wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej. Jedynie 23,1% przebadanych mieszkańców gminy Markowa posiada wiedzę na temat prowadzonych działań mających na celu wspieranie osób bezrobotnych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Należy zwrócić na to uwagę i przemyśleć organizację akcji informacyjnych na terenie gminy.

BEZROBOCIE I UBÓSTWO			
ANALIZA SWOT			
Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Realizacja programu <i>Czas na aktywność w Gminie Markowa</i>	Umiarkowanie wysoki poziom bezrobocia	Zmniejszenie poziomu bezrobocia dzięki programom zapobiegania i doszkalaniamu	Zwiększanie się liczby osób bezrobotnych

Świadomość istnienia problemu bezrobocia i ubóstwa	Niski procent gospodarstw domowych o zadawalających dochodach	Dalszy rozwój systemu współpracy między instytucjami na rzecz walki z bezrobociem	Zjawisko dziedziczenia biedy i bezrobocia wielopokoleniowego
System świadczeń dla rodzin dotkniętych bezrobociem i ubóstwem	Niska świadomość społeczna co do istnienia inicjatyw zapobiegających wykluczeniu społecznemu i bezrobociu	Zapobiegnięcie bezrobociu i ubóstwu wielopokoleniowemu, poprzez dotarcie do dzieci z rodzin dotkniętych tymi problemami	Rodziny żyjące w ubóstwie bez pomocy, ze względu na brak wiedzy o inicjatywach
Zmniejszająca się liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z tytułu bezrobocia lub ubóstwa	Niechęć do samodzielnego przeciwstawiania się problemowi bezrobocia i ubóstwa	Rozwój postaw przedsiębiorczej i zaradnej wśród młodych mieszkańców	Młodzież bez pomysłu i inicjatyw dotyczących przyszłego życia zawodowego
Dobra współpraca instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i bezrobociu	Ograniczone możliwości zdobycia wymarzonego wykształcenia	Rozwój przedsiębiorstw na terenie gminy	Brak postawy przedsiębiorczej i zaradnej wśród mieszkańców

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I OSOBY STARSZE

Niepełnosprawność to stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, który trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych (według ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Zadaniem samorządów terytorialnych jest przede wszystkim rehabilitacja osób z niepełnosprawnością. Przez rehabilitację osób niepełnosprawnych rozumie się:

- Rehabilitację zawodową, czyli ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.
- Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

Dodatkowo obecnie można zaobserwować starzenie się społeczeństwa. Wokół widać wiele osób starszych, ich znaczna liczba zalicza się do osób niepełnosprawnych. Jednak jest także wiele sprawnych i pełnych energii osób na emeryturze. Duża liczba tych osób jest jednak samotna, nie ma kontaktu z rodziną i nie utrzymuje kontaktów towarzyskich. A nawet jeśli jest aktywna towarzysko, to trudno o ofertę kulturalną czy rozrywkową w mniejszych gminach czy nawet powiatach skierowaną konkretnie do osób starszych. Takie inicjatywy sporadycznie się pojawiają, jednak dopiero w 2014 roku ruszyła inicjatywa Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej o nazwie Aktywność Społeczna Osób Starszych.

W gminie Markowa w 2-14 roku 77 rodzin otrzymało świadczenia w związku z niepełnosprawnością. Dodatkowo na świadczenia opiekuńcze wydano w tym roku 87 637 zł, w tym 5 osób do realizacji usług pomocy sąsiedzkiej.

Jeśli chodzi o pomoc dla osób starszych, to gmina ponosi koszty pobytu takich osób w Domu Pomocy Społecznej, w roku 2014 było to 13 osób, w tym 4 dzieci. Liczba osób starszych, które wymagają takiego wsparcia stale wzrasta. Dodatkowo, do lipca 2014 działał na terenie gminy Klub Integracyjny *Jesień życia*.

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I OSOBY STARSZE

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Świadomość istnienia potrzeb w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych i w wieku podeszłym	Brak mieszkań chronionych	Wyalimentowanie barier architektonicznych w miejscach uczęszczanych przez osoby niepełnosprawne	Seniorzy wykluczeni społecznie
Atrakcyjne położenie gminy umożliwiające seniorom aktywne spędzanie czasu	Finansowanie pobytu osób starszych w DPS jako jedyna forma wsparcia	Pozyskiwanie większych funduszy z PFRON i funduszy Unii Europejskiej	Rosnąca liczba niepełnosprawnych wśród coraz młodszych seniorów
Dobrze rozeznany i wykwalifikowany zespół pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej	Zaprzestanie działalności Klubu Integracyjnego Jesień Życia	Zwiększenie poziomu samodzielności osób niepełnosprawnych	Osoby niepełnosprawne wykluczone z życia społecznego

<p>Dobry klimat w rodzinach jako szansa na integrację międzypokoleniową</p>	<p>Brak jakichkolwiek inicjatyw aktywizujących i utrzymujących w sprawności osoby starsze</p>	<p>Jak najdłuższe utrzymanie osób starszych w aktywności życiowej</p>	<p>Całkowite uzależnienie osób niepełnosprawnych od rodziców i opiekunów</p>
<p>Stopniowe zmniejszanie barier architektonicznych i transportowych</p>	<p>Brak inicjatyw wspierających aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych</p>	<p>Zorganizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych</p>	<p>Całkowite bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych</p>
<p>Dobra współpraca na poziomie gminnym i powiatowym</p>	<p>Brak inicjatyw wspierających integrację międzypokoleniową w gminie Markowa</p>	<p>Wsparcie aktywnych seniorów w działalności edukacyjnej i kulturalnej</p>	<p>Dzieci i młodzież nierozumiejące problemu niepełnosprawności i osób starszych</p>

Wizja rozwoju polityki społecznej w Gminie Markowa

Na podstawie złożonej diagnozy społecznej gminy Markowa wskazane zostały mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia każdego z obszarów. Pomogło to w określeniu misji, która brzmi:

*Aktywni i wolni od uzależnień mieszkańcy gminy Markowa.
Równe szanse, integracja i współpraca międzypokoleniowa.*

Powyższa misja jest głównym kierunkiem, do którego dążenie odbywać się będzie poprzez realizację celów strategicznych i podporządkowanych im działań.

Działania w ramach pierwszego celu strategicznego:

Bezpieczne i przykładowe środowiska rodzinne

I. Wsparcie, współpraca i kontrola środowisk rodzinnych

- Organizowanie grup samopomocy
- Organizowanie festynów rodzinnych
- Stały system promocji i informowania o działaniach profilaktycznych i pomocowych gminy dla rodzin
- Regularna współpraca ze środowiskiem pedagogicznym w celu monitorowania sytuacji uczniów
- Wspieranie rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi (np. poprzez informowanie o grupach wsparcia czy dostępnych formach doradztwa i terapii)
- Promowanie kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych form rozrywki w rodzinach (np. poprzez organizowanie animowanych zajęć dla rodzin z dziećmi)
- Utworzenie oferty terapii rodzinnej dla rodzin z problemami
- Zatrudnienie asystenta rodziny na cały etat
- Utworzenie rodzin wspierających
- Rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej dla dzieci i młodzieży

II. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie

- Zapewnienie schronienia ofiarom pomocy poprzez stworzenie placówek wsparcia dziennego
- Dalsze dbanie o dobry klimat współpracy między Policją, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz placówkami oświatowymi
- Podejmowanie działań zachęcających osoby postronne do wskazywania miejsc i instytucji osobom doświadczającym pomocy (akcje promocyjne, rozmowy na wywiadówkach i na zajęciach szkolnych)
- Przygotowanie oferty skutecznej terapii dla sprawców przemocy

- Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin
- Prowadzenie działań informacyjnych i prewencyjnych mających na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
- Prezentowanie ofiarom i sprawcom przemocy dobrych wzorców

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Powiatu Łańcuckiego
- Budżet Gminy Markowa
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych

Działania w ramach drugiego celu strategicznego:

Mieszkańcy gminy wolni od uzależnień

I. Profilaktyka uzależnień:

- Przemysłany program profilaktyczny przeprowadzany w szkołach podstawowych, od najmłodszych lat
- Organizowanie rodzinnych festynów bezalkoholowych
- Organizowanie warsztatów, spektakli i wystaw promujących trzeźwość i wolność od uzależnień
- Skuteczna praca szkoleniowa i warsztatowa z rodzicami na tematy przeciwdziałania uzależnień i kontrolowania dzieci i młodzieży
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym
- Wzmoczenie kontroli policji i straży miejskiej w miejscach sprzedaży alkoholu i produktów tytoniowych
- Zorganizowanie kampanii społecznej promującej trzeźwość i zwracanie szczególnej uwagi dorosłych mieszkańców na osoby nieletnie spożywające alkohol czy inne substancje prawnie zakazane

II. Wsparcie dla osób uzależnionych

- Skuteczne działanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zorganizowanie grupy samopomocowej, np. Klubu Anonimowych Alkoholików
- Promowanie oferty terapeutycznej i poradniczej wśród osób chcących wyjść z uzależnienia
- Współpraca ze środowiskiem lekarskim i rodzinnym w ramach wychodzenia z nałogu osób uzależnionych

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Gminy Markowa
- Budżet Powiatu Łańcuckiego
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych

Działania w ramach trzeciego celu strategicznego:

Środowiska osób starszych i niepełnosprawnych - zintegrowane i aktywne

I. Ułatwianie codziennego życia osobom niepełnosprawnym:

- Działania zmierzające do likwidacji barier architektonicznych i technologicznych
- Rozszerzanie możliwości załatwiania spraw urzędowych przez Internet
- Akcje informacyjne dotyczące możliwości uzyskania dofinansowań na likwidację barier architektonicznych i technologicznych w domach osób niepełnosprawnych
- Tworzenie nowych i usprawnianie już istniejących form wsparcia i pomocy w środowisku domowym poprzez organizowanie usług opiekuńczych

II. Wsparcie ogólne osób niepełnosprawnych i starszych

- Spotkania dla opiekunów osób niepełnosprawnych mające na celu zachęcenie ich do skorzystania z pomocy oferowanej przez gminę
- Dalsza organizacja warsztatów terapii zajęciowej
- Pomoc w uzyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego lub medycznego
- Stworzenie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych
- Zacieśnianie współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, służbami społecznymi, sektorem prywatnym, samorządami lokalnymi oraz osobami niepełnosprawnymi, starszymi i ich rodzinami

III. Aktywizacja i integracja osób niepełnosprawnych

- Organizowanie warsztatów i szkoleń na temat niepełnosprawności dla dzieci i młodzieży
- Organizowanie kampanii społecznych na temat praw i uprawnień osób niepełnosprawnych
- Ułatwienie i zachęcanie osób niepełnosprawnych i ich opiekunów do uczestniczenia w organizowanych na terenie gminy imprezach rozrywkowych (np. przez działanie wolontariatu)

IV. Aktywizacja i integracja osób starszych

- Przywrócenie do życia Klubu Integracyjnego *Jesień Życia*
- Zorganizowanie zajęć w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Promowanie zdrowego trybu życia, profilaktyki urazów i chorób społecznych (np. poprzez broszury, warsztaty)
- Organizowanie konkursów, warsztatów, wydarzeń sportowych i kulturalnych skierowanych do osób starszych

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- Budżet Gminy Markowa
- Budżet Powiatu Łańcuckiego

- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych (ASOS 2014-2020, PFRON) oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych i kościelnych

Działania w ramach czwartego celu strategicznego

Aktywność zawodowa mieszkańców kluczem do poprawy sytuacji materialnej i społecznej

- I. Wsparcie aktywnego poszukiwania zatrudnienia:
 - Organizowanie warsztatów i zajęć terapeutycznych dla osób bezrobotnych (trening interpersonalny,...)
 - Przygotowanie oferty kursów zawodowych i językowych
 - Doradztwo zawodowe dla osób bezrobotnych

- Zatrudnianie bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych i prac społecznie użytecznych

II. Pośrednie wspieranie zatrudnienia

- Wspieranie przedsiębiorców gminnych
- Kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów
- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, przedsiębiorcami i osobami bezrobotnymi

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

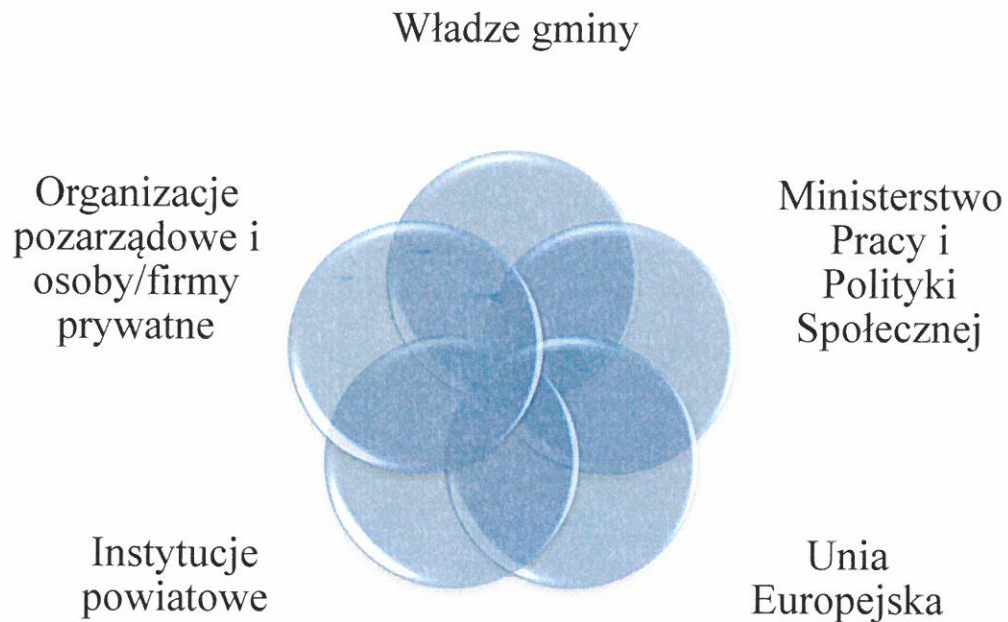
- Budżet Gminy Markowa
- Budżet Powiatu Łąncuckiego
- Powiatowy Urząd Pracy
- Dotacje budżetu Państwa na realizację zadań własnych i zleconych
- Fundusze Unii Europejskiej
- Środki pozyskiwane w ramach programów resortowych oraz grantów
- Wsparcie ze strony organizacji pozarządowych
- Inwestycje prywatnych przedsiębiorców

Realizacja, zarządzanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Markowa

REALIZACJA

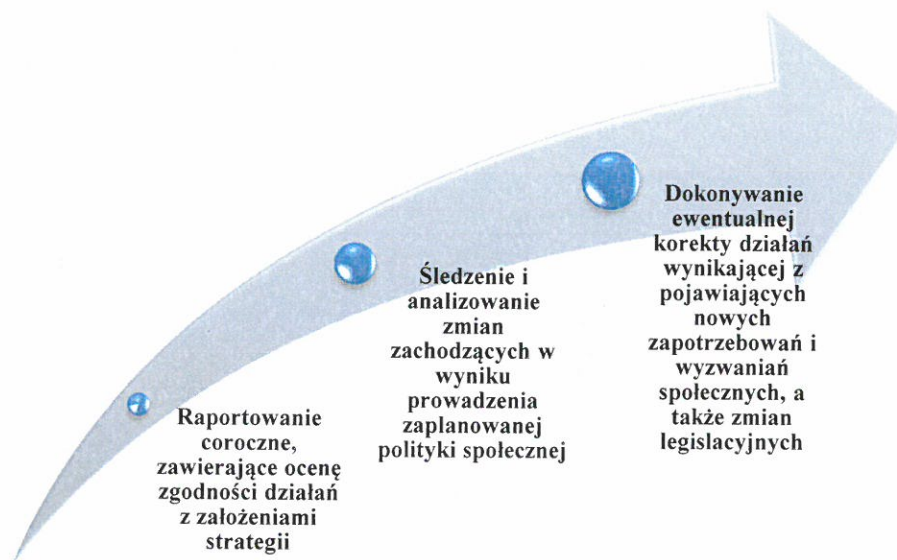
Realizacja misji odbywać się będzie poprzez wykonanie poszczególnych celów strategicznych i zaplanowanych działań. Głównymi podmiotami, między którymi powinna odbywać się

współpraca w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Markowa są:

Jeśli chodzi o harmonogram realizacji to rekomendowanym czasem wykonania wszystkich zadań w ramach Strategii są lata 2016-2021, jednak dokument ten ma być elastycznym grafikiem działań mających na celu poprawienie jakości życia mieszkańcom jak i wspomóc system planowania oraz organizowania pracy jednostek odpowiedzialnych za prowadzenie polityki społecznej na terenie Gminy Markowa.

ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE

Wszystkie działania zawarte w powyższym diagramie wykonywane mają być przez instytucje odpowiadające za wdrażanie w życie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Markowa. W tym przypadku instytucją koordynującą jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Markowej.

EWALUACJA

W skutecznym zarządzaniu jakimkolwiek projektem niezbędna jest stała obserwacja i ocena wartości przeprowadzanych aktywności. Ewaluacja działań wykonywanych w ramach Strategii powinna być przeprowadzana zarówno na poziomie instytucjonalnym jak i społecznym. W ocenę działań powinni zostać zaangażowani zarówno beneficjenci pomocy i wsparcia, jak i cała społeczność, na którą bez wątpienia mają wpływ odbywające się lokalnie działania i interwencje społeczne. Główną instytucją zajmującą się zbieraniem i analizowaniem wszelakich ocen wdrażania Strategii na terenie gminy Markowa będzie instytucja koordynująca – czyli Ośrodek Pomocy Społecznej w Markowej. Na stałą i nieustanną ewaluację działań powinno składać się:

- Dostępność oferowanych przez gminę usług
- Jakość oferowanych przez gminę usług
- Jakość zarządzania strategią
- Jakość współpracy instytucjonalnej w ramach realizacji Strategii
- Skuteczność realizowanych zadań
- Stopień zadowolenia i zainteresowania beneficjentów działaniami
- Dostępność informacji na temat prowadzonych działań

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY MARKOWA

Krystyna Hundz-Bembenik